

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisporna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osminka strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo „Slovenskega Doma“ v Ljubljani, Knafljeva ulica št. 5, I. nadst. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo upravništvu „Slov. Doma“ v Ljubljani.

IV. Hribar sedmič izvoljeni župan ljubljanski.

Kakor smo že zadnjič poročali, vlada ni predložila cesarju v potrditev šeste izvolitve Ivana Hribarja za župana ljubljanskega.

Pretečeni torek je bila seja občinskega sveta, koje edina točka je bila na dnevnem redu izvolitev novega župana.

Že pred sejo je bila galerija mestne posvetovalnice nabasano polna občinstva, pred mestno hišo se je nabrala množica ljudstva, ki je nestrpnost pričakovala izida županske volitve. Obč. svetniki so prišli k seji vsi črno in slavnostno oblečeni. Podžupan dr. Tavčar vodi sejo občinskega sveta in prečita v začetku dopis vlade, s katerim se potrditve ne vzame na znanje. Nato prečita točke mestnega statuta, ki govore o predpisih za volitev ljubljanskega župana, na kar se vrši volitev.

Občinski svetnik dr. Majaron naznani izid volitev, po katerih je dobil bivši župan župan Ivan Hribar od 23 glasov 22, vsled česar je smatrati njegovo izvolitev za soglasno. Ta trenotek se da težko popisati. Občinskim svetnikom je zardelo lice veselja in radosti, občani na galeriji pa so več minut neprestano ploskali. Še večje navdušenje pa je nastalo v dvorani, ko je župan vstal, da govori. Raz galerije se je vsulo cvetje, rože in šopki, ki so padali okrog novoizvoljenega župana.

Novoizvoljeni župan govori o vzrokih, ki so baje dali vladi vzrok in povod za nepotrditev. Vlada ga preganja samo radi njegovega delovanja v parlamentu in radi govorov, ki jih je imel kot državni poslanec. Še v Perziji in v Turčiji so boljše razmere!

Državni zakon pravi, da se državnih poslancev ne sme klicati na odgovor radi govorov v državnem zboru. Le za ljubljanskega župana naj je izjema. Ljubljanski župan naj je ponižen okrajni glavar, ki ne sme nastopati kot poslanec, čeprav ga je ljudstvo izvolilo za župana in poslanca. Koncem govora pravi župan Hribar, da bi razžalil občinske svetnike, ako bi ne sprejel

izvolitve. Burno pritrjevanje je sledilo njegovemu govoru. Vse mu je od vseh strani čestitalo.

Nato da podžupan dr. Tavčar še dr. Oražnov predlog na glasovanje, ki meri na to, da se Gosposka ulica prekrsti v ulico Ivana Hribarja, kar se soglasno in z odobravanjem sprejme, nakar zaključí podžupan dr. Tavčar sejo.

Novoizvoljenega župana je ljudstvo po cesti burno pozdravljalo tja do doma v novi Ivan Hribarjevi ulici.

Takoj drugi dan je vlada odgovorila na to izvolitev s tem, da je razpustila občinski svet in postavila vladnega komisarja Lašana, da vodi županske posle in razpiše nove volitve. Gotovo je, da se bo vsa narodno - napredna stranka vrgla z vso svojo močjo pri volitvah v boj, iz katerega mora častno iziti. Kakor hitro bodo razpisane nove volitve bo treba železne discipline in najtrdnejše volje.

Ljubljana je rešila svojo čast in čast celokupnega slovenskega naroda. Ponosno danes gleda cela Slovenija, z zanimanjem cela Evropa na našo belo Ljubljano.

Iz Bele Krajine.

Gosta temna noč je legla na krajino. Popotnik se je začudeno oziral okrog, kajti ni nastala noč po vsej zemeljski širini. Le tu v tem kraju, kamor je on ravno sedaj priromal, se je solnce zatemnilo ter ni pošljalo več svojih toplosvetlih žarkov, ki sicer drugim krajem še vedno svetijo in jih oživljajo.

Postal je. Že se je hotel vrniti, a želja, videti, koliko časa bo trajala ta tema, ki vzbuja strah v čutečem srcu, ga je vzpodbudila in korakal je dalje.

Privadil se je tej temi, in niti mislil ni več, da bi utegnilo biti tudi drugače. Kmalu je pozabil, da v njegovem kraju sije toplo solnce, ki ga tu sedaj ni.

Spal je.

Ko se je prebudil, je čutil, da je truden.

Ni mogel več zaspati. Noč mu je bila predolga. Čakal in čakal je, da prodre solnce s svojimi žarki neznosno temo ter nastopi jasni beli dan.

Glej! V daljavi je bilo videti, kakor da je par žarkov prispelo do zemlje, a prekmalu je ta svetloba izginila. In njegova duša je iz vsega srca koprnela po svetlobi, po bellem dnevu.

S široko odprtimi očmi je strmel v daljavo. Svečani mir je vladal po krajini. Niti vetrič se ni poigral z listi. Vse je spalo.

Z veselimi čutili je opazal, da se res v neizmerni daljavi dani in morda se približava dan kaj kmalu tudi sem v te kraje.

Bog v to pomozi!

Njegovo veselje se je le prekmalu izpremenilo v neizmerno žalost. Opazil je namreč v daljavi nekaj črnega, ki je zakrilo še tisto svetlobo, kar je je bilo.

Strmel je v isti smeri in bilo ga je skoro strah. Črna pošast se je pomikala vedno bliže in niti žarka solnčnega ni bilo več.

Ni si mogel misliti družega, kakor da je v kakem zakletem ozemlju, kjer kraljujejo črni zmaji.

Črna stvar se je vedno bližala in kmalu ji je na čelu zažarel napis „Klerikazem“.

Popotnik je vstal ter si obrisal solzo, kajti spoznal je, da klerikalizem brani, da ne more v Beli Krajini zasijati solnce.

Zasmililo se mu je osužnjeno ljudstvo. Res je!

Dolgo že trpi Belokranjec, a ni ga, ki bi mu ponudil roko ter mu pomagal.

On, ki si ga je ljudstvo izvolilo svojim zastopnikom, ki je obljubljal vse mogoče in nemogoče stvari, on dosedaj še ni storil Beli Krajini ničesar.

Svoje svete dolžnosti ni g. pl. Šuklje izpolnil niti v najmanjši meri. Sedaj, ko je uvidel, da ni več zmožen in vreden biti poslanec, je odstopil.

Izmed vseh njegovih dejanj je bilo menda edino to pošteno.

Bela Krajina rabi poslanca - moža, ki se bo potegnil zanjo, ki potrebuje nujne pomoči.

Cenjeni čitatelji — premislite! kaj je storil Šuklje Beli Krajini.

Belokranjci! Ali boste hoteli imeti še kdaj poslanca, ki ne bo izpolnjeval svojih dolžnosti — Vaše volje? Gotovo ne!

Sedaj je zadnji čas, da sem vam odpro oči. Spoznajte, kam pelje klerikalna politika in ne bodite več njeni sužnji! Vaša usoda, vaša sreča je odvisna od vas, je v vaših rokah.

Če hočete imeti poslanca po svoji volji, si morate izbrati moža iz svoje srede.

Le domačin bo popravil pregreške, vsled katerih trpite vsi!

Komu morete zaupati bolj nego možu, ki je zrastle med vami, ki je okusil trpljenje, ki ga trpite vi sami, ki čuti to, kar čutite tudi vi?

Le domačin — Belokranjec pozna težnje tega ljudstva. Le on je vreden — biti izvoljen za poslanca, ker le on more ukreniti vse pravo koristno, ker pozna svojo domovino.

Kdo je kaj slišal o prof. Jarcu? Kdo ga pozna? Menda malokdo, kajti on živi v Ljubljani in mu je dobro, ne ve pa kaj trpi ljudstvo v Beli Krajini.

Prišel je res k nam, a to le sedaj, ko se bližajo volitve. V par dneh pa človek ne more spoznati potrebe ljudstva.

Predno se odločite za tega ali onega, pomislite dobro, kaj boste storili!

Šukljeta ste spoznali prav lahko. On ni storil ničesar. Jarc je pa istega kalibra, kakor Šuklje. Torej tudi ta ne bo storil ničesar.

Čuje se pa, da bo prevzel kandidaturu rojak Belokranjec, ki pozna naše potrebe, ker čuti isto, kar čutimo mi.

Kmalu boste kaj več slišali o njem. Pridite pač vsi na shode, ki jih bo priredil in bodite prepričani, da boste spoznali v njem moža, kakršen ni Šuklje, pa tudi ne Jarc.

Na svidenje na shodih!

Politični pregled.

Prihodnje zasedanje kranjskega deželnega zbora

bo jako zanimivo; prišla bo na razpravo Hribarjeva zadeva. Klerikalci bodo v stiski, ker bodo morali na zunaj biti za avtonomijo ljubljanske občine, pri tem pa si bodo mežikali s Schwarzom, češ, lepo te prosimo, bodi tiho, da smo zmenjeni. To bo prišlo še vse na dan! — Na razpravo pride tudi predlog deželnega odbora, da se zvišajo deželne doklade od 40% na 70%.

Klerikalci na Koroškem.

O klerikalnem polomu na Koroškem bomo še obširneje poročali. Za danes en slučaj, kako sta znala voditelja koroških klerikalcev Kayser in Weiss (ravnatelj katoliške tiskarne in Zveze klerikalnih posojilnic, bivši klerikalni deželni poslanec itd.) goljufati: Monsignor Kayser in

njegov italijanski kompanjon Palese sta vse svoje nepremičnine kupila skoro brez denarja. Ostala sta kupnino dolžna, na posestva pa najela posojila. Na teh posestvih je bilo že vknjiženega dolga štiri milijone, ko je monsignor Weiss posegel vmes, dasi je monsignor Weiss vedel, da so ta že s štirimi milijoni obremenjena posestva vredna v slučaju prodaje na dražbi kvečjemu en milijon, je vendar posodil na ta posestva še 1.900.000 K, katera vsota je na računih posestvih intabulirana na zadnjem mestu, in je torej do zadnjega vinarja izgubljena. Ta denar je monsignor Weiss vzel iz »Zveze klerikalnih posojilnic«, porabil je torej denar ubožnih kmetov, ki so svoje krvave žulje zaupali duhovniškim posojilnicam, a kar je najhuje, vzel ta denar iz blagajne, ne da bi bilo to dovolilo načelstvo. Lepe razmere morajo vladati v tej »Zvezi klerikalnih posojilnic na Koroškem«, da more ravnatelj kar na svojo roko in za hrbtom načelstva »razposojati« milijone. Kajti monsignor Weiss je tudi pri drugih klerikalnih spekulacijah in podjetjih zapravil ogromne vsote kmetškega denarja. Ko je monsignor Weiss posodil svojemu tovarišu monsignorju Kayserju 1.900.000 K, je čisto natanko vedel, da je ves ta denar izgubljen. A posodil ga je vendar. Bržčas je dobil par stotisoč provizije.

Klerikalna politika.

Največ upov stavijo sedaj klerikalci na Ljubljano. Deželna vlada je razpustila občinski svet in postavila na magistrat vladnega komisarja Laschana, ki so si ga izbrali klerikalci in Nemci. S pomočjo tega upajo, da bodo vtihotapili v čisto slovensko ljubljansko mestno hišo zopet nemško uradovanje in pa klerikalni terorizem. Kakor je bilo pričakovati: Ljubljani se bližajo hudi časi. Zavednost ljubljanskega meščanstva in pa mladeniški ogenj, s katerim se bo narodno - napredna stranka vrgla v boj pri prihodnjih volitvah, pa bodo podrli vse klerikalne, nemške in vladne upe. Končno besedo bo vendarle imelo ljudstvo in ne baron Schwarz.

Dolenjski novičar.

d Iz Šmarjete. Redka slovesnost. S praznovanjem 80letnice rojstva cesarjevega, obhajal je enako izredno slavnost tudi občespoštovani, kot kremen značaj in vrl narodnjak daleč na okoli znani oče Jože Zalokar iz Vinice št. 4. — Oče Zalokar je pač mož, katerega od blizu in daleč vsak, ki ga le količkaj pozna, visoko čisla in spoštuje. To naklonjenost si je osiveli mož pridobil v prvi vrsti s svojim neomahljivim, trdnim značajem, kakor tudi s svojo sočutno dobrohotnostjo in postrežljivostjo. V znak vdanosti in hvaležnosti se je zbralo dne 18. avgusta več njegovih otrok,

vnukov in prijateljev v gostoljubni njegovi hiši. Bivši šentpeterski župan in dober prijatelj slavljencev, gosp. Florjančič, je napil dobrohotnemu starčku, želeč mu še mnogo, mnogo zdravih, srečnih in zadovoljnih let. — Opisal mu je tudi njegovo starost v različnih časovnih razmerah, ter mu končno poklonil v znamenje prijateljstva in naklonjenosti prav lično diplomo. — Prav iz sreca želimo tudi mi, njegovi soobčani blagemu možu, naj ga ohrani dobri Bog čilega in zdravega do skrajnih mej človeškega življenja!

d Telče pri Škocjanu. O srečne Telče, tudi do vas je že dospela blažena nemška »špraha«. Tu so namreč osebe, ki se zelo potegujejo za nemški jezik, da človek misli, da se nahaja med Kočevarji in ne med poštenimi Telčani. Glavno mesto zavzema neka junakinja, ki mora s svojimi otroci vedno nemško »šprehat«. Saj pravi, da se s slovensko »špraho« nikamor ne pride. — Torej Telčani, če boste šli v Škocjan k maši, morate znati po njenem mnenju nemški. Slovenskega krstnega imena, kakor Franceta, Tončeta in Marije tudi ne pozna, ampak samo Frencken, Tončken in Marinken. Boljše je dati otrokom motiko v roko, kakor pa jih vzgajati v nemškem duhu in ž njim »teuč šprehat«, da ne bodo kdaj preklinjali svojo lastno mater po nemško. Velik prijatelj pangerman je tudi »rdeči Zajec«. Ta možičelj se je parkrat najedel nemškega krompirja na Dunaju, pa misli, da zna nemški. Ako ga vprašaš: »Stric, kaj se pa pravi vrata nemški?« — »Tur,« se možko odreže; pridejati bi se moral spredaj še »š«, pa bi nastal iz vrat »štur. O rdeč Zajec, kako jo pa furaš! Boš Nemeem vso »špraho« skvaril. Če bi vaše govoričenje dal svinjam požreti, pa gotovo pocrkajo. (Heil!) »Ga pač prjec dehim!« Hoch!

Kmet iz Telč.

d Iz Sodražice. Preteklo nedeljo sem imel priliko videti sodražke »Čuke«, ko so korakali k Sv. Gregorju. Opazim spredaj Mihletovega Pepčka, ki se je tako kisló držal, ko bi jesih pil. A rad bi videl Fabijana v kroju, ker njemu najbolj pristojna čukarsko perje. Našem »Čukom« je več mar za čukarijo, nego pa za gasilno društvo. Slučajno sem vprašal enega »Čuka«: »Kam pa, ali ne gremo k gasilec?« pa je odgovoril, da mora iti k »Čukom«. Dragi »Čuki« pomislite, kdo vas bo rešil vašega imetja, »Čuki«, ali gasilci? Kadar so kaki nastopi, ni nobenega zraven, razun enega. Lavrenčič, odprite svoje oči in pogledjte, katerih je več »Čukov« ali »Sokolov«? Nekdaj ste rekli, da »Sokol« zatira gasilno društvo. Ravno nasprotno je resnica, da ga »Čuki« najbolj zatirajo. Naš revček Mežan si tudi dosti misli, ko pravi, da bodo tiste trobentače, ki so sokolsko koračnico trobili, izključili iz gasilnega društva. Mežan, ne mislite, da imate tako veliko besedo. To ne gre tako lahko, kot si vi mislite!

Novice iz kočevskega okraja.

d Kako delajo kočevski nemški trgovci s slovenskimi okoliškimi kmeti, nam kažejo razni slučajji. Povemo enega iz zadnjega časa. V spomladi ozir. poletju letošnjega leta je vzel nek kmetič pri nekem nemškem trgovcu nekaj blaga na upanje v dogovoru, da to plača jeseni, ko proda rejene prašiče. Nemški trgovec se tega dogovora ni držal. Čez malo dni tekkel je k nemškemu advokatu, kateri je tožil kmetiča. Ubogi mož je prišel v „Kočevsko posojilnico“ ves zbehan in proseč naj dobi denar, da se reši oduh, sicer ga spravijo z njegove zemlje. „Kočevska posojilnica“ mu je rada ustregla, ker je imel za izposojilo premožne poroke, kateri so moža poznali kot poštenjaka. In tudi ta mož je takoj Kočevarjem fige pokazal s tem, da sedaj kupuje svoje potrebščine edino le v „Slovenski trgovini“. Tako naj napravi vsak okoličan, vsak kmet. Narodna disciplina in dolžnost zahteva, da kupuje vsakdo v slovenski trgovini.

d Tudi „Kočevska posojilnica“ je pridobila zopet zaupanje v ljudstvu. Svoje prihranke že prav pridno vlagajo, ker jih je minil strah in boječnost, katerega so svoj čas Kočevarji raztrosili. Sicer je pa tudi res, da obrestuje vloge pol odstotka bolje, nego drugi tamkajšnji zavodi.

d „Einlaug“, bilo je nabito po mestnih vogalih pretečene dneve. Popraševali smo kaj bode in smo zvedeli, da bode nekje bal, ter se pojdejo „frajle“ „maškare“ igrati. Kazale so se po mestu še drug dan bledeh obrazov in s skrokani mi klici: Heil. Ej, mlade goske, le bolj mirno kri.

d Ravno te kratkokrile goske vpile so nad Slovenci, kateri so se vračali iz sokolskega zleta v Celju „die windischen Sausokolisten“ in še druge psovke. — Toda čudno, ravno omenjeni so pričeli takoj zahajati v dotično gostilno, kjer so se čule te besede in kažejo slovenskemu delavstvu, kako se naj izvršuje izdani bojkot in podpira „odpadnike“ slovenskega jezika in narodnosti. Ali ni res, kaj vse napravijo nemške punice. Prizadetim kličemo, popboljšajte se pravočasno, takih dejanj ne bodemo gledali mirno ali jih celo spregledali. Na narodno čast moramo vendar nekaj držati!

d Kočevska podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske je imela svoj občni zbor. V l. 1909 so imele vse podružnice, seveda nemške, kočevskega okoliša 853 članov. Podružnica v Kočevju se smatra kot matica ostalih podružnic, ima strokovno izučena tajnika, ter se smatra, da je čisto neodvisna od kmetijske družbe v Ljubljani. Na podporah je prejela to leto: Kmetijsko ministrstvo je izplačalo 4000 K, dež. odbor kranjski 800 K, društvo Südmark 4600 kron, hranilnica mesta Kočevje 1000 K, kmetijska družba kranjska iz Ljubljane 197·30 K. Skupaj je prejela glavna podružnica v Kočevju 10.597·30 K. Ako bi prejele

slovenske kmetijske podružnice v vsakem sodnem okolišu toliko podpor od vlade, delale bi lahko vse drugače. Menda pa velja: za Slovence knofe, za Nemce groše od vladne mize. Zanimivo je, da je tudi Südmarka udeležena s takim zneskom! Pa ne, da bi podružnice bile kot ponemčevalnice?

d Iz Gornjih Ponikev pri Dobrem polju. Prinesel mi je moj somišljenik kos Lažiljubovega lista št. 34. in mi pokazal članek: Ponikve pri Dobrepoljah, da ga naj prečitam, ker je on zanesljivo vedel, da sem jaz napaden. Zakaj jaz ne čitam blagoslovljenega lista za laži, ker se mi ta lažnjivi list studi, ter se mi ta list tako vidi, da ima tako privlačno moč za laži, kakor dober strelovod za elektriko. Zdaj se pa midva dopisunec pomeniva, ker me skoraj s prstom kažeš, glejte ga, ta je, ki nas blati, ta je, ki nas S. L. S. za liberalce ima, ta je, ki za Boga ne tlačani, ta je, kateri nas poštenjake po „Slov. Domu“ raznaša; zmotilo si se revšče. Dopisunče, nisi v pravo luknjo poseglo. Tu ni raka. Ni res, da bi bil jaz katerikrat pisal v „Sl. Dom“ najmanjši članek. Sram te bodi, zahrbtni hinavec in lažnjivec. Z imenom na svetlo, da si te že nekoliko poznam. Res pa je, da čitam „Slovenski Dom“, da mi ni nobena vaša številka neznana. Pri nas kakor nas imenujejo zgornji Ponikovčani imamo na razpolago „Slovenski Dom“ in ga tudi marljivo čitamo. Še enkrat te opozorim lažnjivi dopisun, ako ti to ne zadostuje, bom posegel v drugi predal. Gradiva je mnogo. — Prostomisleči Ponikovčan.

d Iz Št. Ruperta. Naša mlada Ciril in Metodova podružnica priredi na praznik dne 8. t. m. svojo prvo veselico. Ker nas posetijo bližnja sokolska društva in ker je spored obširen, obeta biti to veselica, kakoršnih je bilo še malo pri nas. Rodoljubi, prihitite v našo prelepo šentrupersko dolino iz bližnje in daljne okolice. Ne bode vam žal. Trud vam brez dvoma povrne prav lep užitek, ki ga bode nudil mnogoličen spored veselice.

d Iz Krmelja pri Št. Janžu. Uredništvo „Slov. Doma“ je že dvakrat izjavilo, da gospod postajni mojster A. Pipan ne dopisuje. Kljub temu se dobi še vedno ljudi, ki hočejo in hočejo na vsak način utrditi mnenje, da nihče drugi kot ravno g. Pipan pošilja dopise. In o tem hočejo prepričati celo uredništvo. Ker od uredništva ne morejo zvedeti dopisnika, pa skušajo z napačnimi informacijami priti mu do živega in pritiskajo na urednika, češ, da g. Pipan pretirava in poroča več kot je resnica. Dopisnik sam naj Vam torej pove danes na glas vsem, ki se vbadate in upirate proti dopisom, ker Vas resnica v oči bode: Gospod postajni mojster A. Pipan ni poslal še nobenega dopisa, to ve pač dobro dopisnik sam, ki je poslal vse priobčene

dopise, ve uredništvo, ki dopisnika dobro pozna, pa ga krmeljskim Pepčkom in Janezkom ne proda niti za 200 gld. Da boste še bolj brez skrbi, povem dalje še, da tudi nikakih informacij ne daje niti dopisniku niti uredništvu obdolženi g. Pipan. Kakor je videti, ima g. Pipana najbolj v želodcu njegov šef Izidor Bajuk. Ni čuda! Izidor je mož, ki proti strankam rad kaže surovost in ošabnost, dočim je njegov kolega gosp. Pipan vljuden, fin fant, ki ga imajo vsi prav radi (razun „Werka“ in Izidorja, kar je samoobsebi umevno). Če ima gospod postajevodja težko življenje in ga sem in tje po njegovi zasl. gi potiplje „Slov. Dom“, ni kriv g. Pipan. Upamo, da bo to zadostovalo g. postajevodji, če pa ne, pridemo na dan s stvarmi, ki mu bodo pretrgale zadnjo nit, na kateri visi. Svaka sila do vremena! Dopisnik.

Op. uredništva: Potrjujemo, da gospod Pipan še črke ni napisal za „Slov. Dom“.

d Velika Loka. V nedeljo, dne 28. avg. se je vršil pri nas javen ljudski shod, katerega je priredilo nar. napr. polit. dr. „Skala“ v Ljubljani. Od blizu in daleč so prihajali ljudje, zastopani so bili možje iz vseh občin, ki pripadajo Vel. Loki, lepo je bilo videti število zbranih, med katerimi si opazil tudi naše narodne žene in naše napredne fante, vsega skupaj nad 300 ljudi. Nestrpno so že čakali govornikov iz Ljubljane, ki so prišli, da nam slikajo splošen politični položaj, odkrijejo javno naše občinske razmere, povejo pa tudi, kako nas zlasti po deželi izkoriščajo naši klerikalci, katerim prav pridno pomaga naša nemška vlada. Za predsednika shoda je bil izvoljen gosp. Šlajpah, ki je v kratkih in jedrnatih besedah pozdravil zbrano občinstvo in podal g. dež. posl. dr. Oražnu besedo. Govornik nam je slikal razmere pri nas na političnem, gospodarskem in kulturnem polju. Klerikalci so zavladovali po vsej Kranjski —, odkrito stojimo danes pod „komando“ duhovnikov. Toda kmalu smo spoznali, kam da vodi njih politika. V gospodarskem oziru je doma in povsod največja revščina, draginja je narasla in vinoreja se bori za obstanek. Sramotni so politični neuspehi klerikalcev v slovenskem zastopstvu na Dunaju. Pritisk nemške vlade ni bil nikoli večji, nemštvo se nikdar ni bolj drzno dvigalo kakor sedaj pod klerikalci. Na znotraj uganjajo politiko nasilstva, dobičkarije in ljudskega zapeljevanja, kratko, povsod nazadujemo. Najhujši udarec pa, ki nas je zadel, je nepotrđitev ljubljanskega župana Iv. Hribarja, katero so edino naši klerikalci prepričali, zato, ker je bil Ivan Hribar vedno tisti, ki se je z vso močjo zavzemal za nar. napredno Ljubljano. Že med govorom dež. poslanca je motil zborovanje vladni zastopnik. Temu mlademu gospodu se je zdelo vse prepovedano, vedno je le dejal, „da se ukrepe ne sme v nič devat,“ pri tem pa skrajno nervozno listal po zakoniku, da so se vsi navzoči njegovi

nevednosti čudili. Z velikim zanimanjem so sledili poslušalci izvajanju g. poslanca, ki je za svoje besede žel veliko pohvalo. Nato spregovori nam že dobro znani g. prof. Jug. Govoril je o domačih občinskih razmerah, iz katerih samo to odseva, kako nas povsod izkoriščajo naši klerikalci, kako skrbijo edino le za svoj žep. Pri vsem tem pa jih pridno podpira naša vlada, ki nam kmetom pravi: „ti moraš župnika ubogati, kajti on je tvoj gospod!“ Ravno ta vlada nam hoče vtihtapiti tudi nemščino, ker njeni nradniki sestavljajo nemške zapisnike, dasi slovensko razpravljamo. Če pa pozneje zahtevamo slovenski zapisnik, pa ji naj prestavo iz nemščine v slovenščino prav drago plačamo. To se torej godi na slovenski zemlji! Govornik se spomni predstoječih občinskih volitev, kjer si naj zberemo pametnih mož za zastopnike v našem občinskem odboru. Zopet je posegel mladi gospod zastopnik vlade vmes, majal z glavo, a deloma smeh, deloma ogorčenje ljudstva nad njegovim postopanjem mu je tudi to pot usta zamašilo. Končno še spregovori gosp. nadzornik Ribnikar. Govornik omeni delovanje naših deželnih odbornikov, ki bi pred vsem morali skrbeti za našega kmeta, pri tem pa podpirajo raje nemške grofe in skrbe zase, a naš kmet jim je deveta briga. Kmetijska družba, v katero so znosili naši kmetje svoj denar, jih bode v oči. Polastili bi se namreč radi njenega premoženja in si delili z vlado denar. Zavzame se nadalje za učiteljstvo, ki trpi preganjanje, katerega zasledujejo, kaznujejo in predstavljajo naši klerikalci, samo zato, ker gre učitelj med ljudstvo in ga pouči v naprednem smislu. Kako da so govorniki ljudstvu takorekoč iz srca govorili, kažejo enoglasno sprejete resolucije, v katerih so izražene naše želje:

1. na shodu v Veliki Loki dne 29. avgusta 1908 zbrani zborovalci izrekajo gosp. Ivanu Hribarju, kot načelniku nar.-napredne stranke svoje neomajno zaupanje in zvestobo ter ogorčeno protestirajo proti nečudenemu postopanju c. kr. vlade, da ga ni predložila v potrditev.

2. protestirajo proti ponemčevalnemu in pristranskemu postopanju c. kr. okr. glavarstva v Novem mestu. Pozivljajo ta urad, da vendar že reši enkrat vlogo z dne 28. februarja 1910.

3. protestirajo proti nedelovanju odbora kmetijske družbe in zahtevajo, da že enkrat skliče občni zbor.

4. izrekajo vsem klerikalnim poslancem svojo nezaupnico,

5. naprednemu, organiziranemu učiteljsstvu izrekajo svoje sočustvovanje in ljubezen. Ogorčeno protestirajo proti nasilnemu postopanju klerikalne strahovlade proti njim.

• Nato se zahvali g. predsednik vsem gg. govornikom in navzočim in zaključil krasno uspeli shod.

Na cesti pred vrtom, kjer smo zborovali, so hodili orožniki. Dasi smo imeli že več shodov in smo se vsako pot mirno

razšli, je vendar vlada smatrala za potrebno, ubogim orožnikom vzeti še edini prosti dan v tednu in jih postaviti v službo tja, kjer jih ni treba. Zdi se nam vredno poudariti, da nas je zanimal ta shod, kjer smo razpravljali le o naših domačih razmerah. Razšli smo se prav zadovoljni in sklenili, ostati neizprosni in hrabri bojovníki za narodno napredno stvar proti vsakemu sovragu.

Gorenjski novičar.

Novice iz Št. Vidu nad Ljubljano.

g. Št. Vid nad Ljubljano. Nepoštenost! Predvsem na svetu je poštenost, poštenega človeka spoštuje vse in niti klerikalna podivjanost ne doseže svojega namena, da bi poštene kmetje, ki se sicer ne strinjajo v političnih stvareh, ne občevali med seboj. Naš dični Valentin Zabret je tudi eden tistih katolikov, ki svojim pristašem priporoča, da naj prezirajo in zaničujejo poštene ljudi radi tega, če njemu ne kimajo. To pa ni pošteno. Ljubi svojega bližnjega, je učil Krist, a njegov naslednik Zabret je to pozabil ter prezrl, da, še dalje je šel, zašel je na nepoštena pota in tu mu je prišel nasproti „Sl. Dom“ in obelodanil njegove nepoštenosti. Župnik Zabret je to čutil, sram ga je bilo, zato se je hotel oprati; pa kako? z zavijanjem resnice je hotel popraviti očitane mu nepoštenosti. „Sl. Dom“ pa mu je še enkrat dokazal, da ni delal pošteno ter da je v popravkih lagal. A kaj je sedaj storil božji namestnik. Namesto, da bi dokazal svojo nedolžnost in poštenost, ki se spodobi katoliškemu župniku, se je lepo skrtil ter tako priznal, da je njegovo delo nepošteno in da je svojim faranom lagal. Gospod Zabret, kako se pravi takim ljudem?

g. Št. Vid nad Ljubljano. Zmeden filozof! Župnik Zabret nam je opisoval v pridigi človeka, ki misli, da je sam vse na božjem svetu, ki je napuhnjjen, grozno domišljav, ki se ne da nič podučiti, ki si ne pusti nič svetovati, ki vidi edinega sebe kot edini „jaz“. Rekel je, da tak človek ni na pravem potu in se jezil nad neko brošuro, ki jo je spisal po njegovem mnenju neki zmeden filozof. Šentviščani dotične brošure nismo brali, pač pa iz Zabretovega vedenja vidimo, da jo je on bral. Čudno se nam pa zdi, zakaj se on nad to brošuro jezi, ker vendar vidimo, da je morala njemu prav dobro služiti, ker bolj napuhnjjen, svojeglav, domišljav in trmast kot je Zabret ni mogel biti pisatelj brošure, katerega on imenuje zmeden filozof. Šentviščani take brošure ne rabimo, ker v Zabretu že ves ta poduk praktično uživamo, torej ne rabimo teoretičnega!

g. Poročil se je v Dravljah gosp. Ivan Škander, posestnik z gdč. Frančiško Černivcevo. Vrli dvojici naše najiskrenejše častitke!

g. Sokolska župa Ljubljana I. napravi v nedeljo popoldne, 11. t. m., svoj drugi pešizlet v smeri Šent Vid—Tacen—Šmartno—Gameljne—Ježica—Ljubljana. V Tacnu se namerava napraviti javno telovadbo. Namen izleta je, dati naprednim društvom, osobito sokolskim, nove opore, pridobiti jim med mislečim kmetiškim prebivalstvom toliko ljubezni in pomoči, da bo mogla napredna misel vzdržati tudi v bodoče ravnotežje z nasprotnimi organizacijami in z onimi zapeljanci, ki jih je farovž in kaplanija zapeljala k sovraštvu dobrega in poštenega ter ljudstvu in slovenskemu narodu koristnega sokolskega dela. Vas pa, ki se štejete k izobraženim obrtnikom, zavednim kmetom, svobodnim delavcem teh občin, koder bo 11. t. m. odmeval sokolski rog, vas vabimo v svojo bližino, da se sami na lastne oči prepričate, da je naše delo pošteno, dobro in edino pravo. Iz sokolske vzgoje črpa vsak stan, vsak posameznik, celokupen narod novih, vedno svežih moči k mlademu življenju!

g. „Sokol“ v Št. Vidu nad Ljubljano naznanja, da se napovedana javna telovadba in ljudska veselica ne vršita v nedeljo 4. sept. zato, ker imata „Sokol“ v Kamniku, ki spada pod isto župo in Ciril-Methodova podružnica v Mostah svojo veselico. Sicer pa vidimo Šentviščanje korakati čete Sokolov v nedeljo 11. sept., ko se vrši zlet župe Sokola I. iz Ljubljane, skozi Št. Vid—Tacen—Gameljne—Črnuče. Na zdar!

g. Železniki (Dražgoše). Vznemirjenje ljudstva, ki je zvedelo, kake krivice hočejo napraviti klerikalci, njim na čelu poslanca Demšar in dr. Krek, gospodu učitelju Stupici, je vsled poročil v časopisju precej naraslo. Ko so Dražgošani zvedeli natanko, kako lumparijo menijo klerikalci napraviti, so se posvetovali in takoj odposlali deputacijo Dražgočanov k deželnemu šolskemu šolskemu svetu v Ljubljano, ki ima zahtevati, da se g. učitelja Stupice ne premesti iz Dražgoš, ker ga ljudstvo ne pusti proč. Seboj je imela ta deputacija spomenico z nad sto podpisi, kar je jasen dokaz, da se ljudstvu stori krivica, če se g. Stupico premesti. Škoda le, da g. barona Schwarza ni bilo doma in pa g. viteza Kaltenevgra, da bi jima deputacija sama povedala, kaj je ljudska volja in kako krivično se sodi pri dež. šol. svetu ljudsko voljo nasproti učiteljsstvu. Če par hujskačem ni kak učitelj všeč, to še ni potem ljudska volja! — Mi pritrujemo g. dopisniku in pravimo, ljudstvo se mora zavzeti za pošteno učiteljsstvo. Le tako naprej, ljudstvo mora govoriti in tudi onim poslancem, ki hujskajo in preganjajo dobro učiteljsstvo, bo moralo ljudstvo pokazati hrbet.

g. Železniki. Kako nestrpno so čakali klerikalci, kdaj se jim posreči in uresniči njih načrt proti županu Ivanu Hribarju, nam izpričuje to, da je poslanec Demšar dobil dne 22. avgusta še pred 11. uro brzojavno poročilo, da Hribar ni potrjen. —

Pa naj še kdo reče, da so klerikalci bili za župana, kakor piše „Slovenec“. — Hinavci so!

g Obrtna zadruga na Bledu priredi dne 11. septembra t. l. preizkušnjo obrtnih vajencev v pisarni zadrugne bolniške blagajne na Bledu, Mlino 3. Vsi vajenci, kateri so učno dobo dovršili in nameravajo napraviti preizkušnjo, naj vložijo pismeno prošnjo na obrtno zadrugo na Bledu, prošnja je kolka prosta. Prošnjo ima podpisati tudi učni mojster in se mora najpozneje do 4. septembra t. l. doposlati. Vajenci, kateri so člani obrtne zadruge na Bledu, plačajo obenem s prošnjo znesek 5 K kot pristojbino; vajenci od mojstrov, kateri niso člani zadruge, pa imajo vposlati 12 kron kot pristojbino za preizkušnjo. Tudi obrtni pomočniki, kateri še nimajo te preizkušnje in imajo že učno spričevalo, se sprejmejo k preizkušnji. V tem slučaju so pristojbine enake, ter se ima učno spričevalo prošnji priložiti. Ta preizkušnja je za vsakega rokodelca zaradi tega potrebna, ker brez te svoj čas ne dobi obrtni list za samostojnost mojstra, brez ozira na to, ali se je učenec učil v takem kraju, kjer obstoji obrtna zadruga, ali ne. Ako je bil učenec dolžan obiskovati obrtno šolo, priložiti se ima tudi spričevalo obrtne šole.

g Iz Motnika. Na članek z dne 20. avgusta t. l. glede krajevnih napisov v trgu Motnik, sporoča županstvo sledeče: Dopisnik tega dopisa gotovo ni bil zadostno informiran, da bi ne bil občinski odbor glede krajevnih napisov storil svojo dolžnost. Slavno uredništvo se naproša, da se omenjeni članek popravi: 1. Občinski odbor v Motniku je takoj po septembrskih dogodkih v Ljubljani v svoji seji dne 18. oktobra 1908 sklenil za samoslovenske napise. 2. Županstvo je prepis sejnega zapisnika poslalo c. kr. okrajnemu glavarstvu v Kamnik. C. kr. okrajno glavarstvo je sklep občinskega odbora dne 5. decembra 1908 pod št. 24.639 razveljavilo s pristavkom, da se ima pritožba na c. kr. deželno vlado vložiti. 3. Občinski odbor je v drugi seji dne 27. decembra 1908 sklenil, da se ima glede razveljave občinskega sklepa vložiti pritožba na c. kr. deželno vlado, kar je tudi storil dne 1. januarja 1909 pod št. 654. Od c. kr. deželne vlade pa županstvo do danes še ni prejelo nikake rešitve. — Teda se naproša slavno uredništvo, da zadevo dopisnika popravi. Dopisniku pa toliko v vednost, da občinski odbor v Motniku ne spi, ampak se je preje zavedal svoje dolžnosti, predno se je dopisnik zadostno informiral o delovanju občinskega odbora v Motniku. — Županstvo Motnik, dne 25. avgusta 1910. — **K o g e j**, župan.

g Sovodnje. Veselico priredi »Kmetijsko izobraževalno društvo v Sovodnju« v nedeljo, dne 18. septembra ob 3. popoldne v prostorih g. Valentina Freliha na Opaliti. Spored: Pozdrav gostov, srečkanje in prosta zabava. Vstopnina 30 vin. — Dari-

la se hvaležno sprejemajo. Vse prijatelje ljudstva vljudo vabi odbor.

g Iz Škofje Loke. V mestni hiši v Škofji Loki se je vršila dne 22. avgusta, pod vodstvom okrajnega glavarja Žitnika konkurenčna razprava radi izboljšanja plače organistu in cerkovniku potom povišanja doklad vfaranih davkoplačevalcev. Podrobnosti tega shoda ne bomo opisovali. Shod je bil zelo buren in župniku Šinkovcu, povzročitelju te razprave so njegovi najzvestejši politični somišljeniki take levite in v takem tonu brali, da mora mož nastopiti tožno pot, ako ima kaj časti v sebi . . . Odenštva pri pogrebnih računih so mu prav robato očitali. O tem hočemo nekaj besedi izpregovoriti. Župnik je tresočim glasom to odiranje opravičeval s tem, da hoče vsakdo imeti pogreb z največjim pompom — kar je tudi resnično. Ampak župnik, kakšen pomp pa pravzaprav razvijate pri pogrebih prve vrste. Zvonenje z vsemi zvonovi, trije gospodje in pri kraju smo. In ta pomp naj bi stal 300 do 400 in še več kron. Po drugih mestih velja tak pomp za pokop 80—120 K, premisliti je še, da so drugod pokopališča oddaljena, loško je v bližini — pa vendar ne, da bi Šinkovec za svojo pot zaračunal 200 in še več kron? Doslej je vsakdo poravnal jeznim sreem te oderuške račune, ko mu je bilo spoštovanje dragih mrtvih bolj v mari, kakor pa preklanje s Šinkovcem. Kdo se bo tudi v žalostnih dnevih, ko mu smrt odtrga dragega sorodnika, še s Šinkovcem prepiral? In čim višje je bilo spoštovanje do rajnega, tem višje je Šinkovec računal. Pred devetimi leti smo plačevali za pogrebe z največjim pompom — razume se, samo župniku 100 K, Šinkovec jih je od leta do leta vekšal, privil jih je na 420 K, to se zna, brez krste, nosačev in drugih priveskov. Sedaj bo drugače in ta uspeh je imel ta konkurenčni shod. Kmetje so sklenili, da bodo zahtevali odslej od Šinkovca nadroben račun, da se bodo čez vsak račun pri okrajnem glavarstvu pritožili. Ta sklep se mora izvrševati od moža do moža — vsi računi morajo do glavarstva. Pritožbo napravi vsakemu brezplačno Simonek iz Hoste. Vprašamo Šinkovca še h koncu, kje pa je denar od pogrebov zadnjih osmih let. Takih pogrebov s pompom je bilo v zadnjih osmih letih najmanj 240, kar bi znašalo po Šinkovčevih računih 72.000 K? Kje je ta denar? Šinkovec je na prižnici oznanil, da je cerkvenega denarja samo 58 K. Kje je pa zaračunanih onih 72.000 K? Odgovorna sta za to prikrievanje računov tudi cerkvena ključarja. Vprašamo Rafaela Thalerja in Jožeta Koširja, kje je ta denar, kje je tistih 72.000 K in kje so vsi oni tisočaki, ki jih je nabral rajni župnik Tomažič, katere je Zavodniku izročil in ki jih je Šinkovec prevzel!? Vprašamo, kje je veš drug denar iz oporok, daril, ofrov itd., je - li sta knjige pregledala? Dolžnost obeh je, da pojasnita fa-

ranom, kam so izginili tisočaki iz Šinkovčeve bisage, z molkom se ne bo dalo to oprati, to jima garantiramo — račun bodeta dajala javno vsem faranom v kratkem času. Takrat bomo pa tudi mi vfarani davkoplačevalci obračun napravili o cerkvenem gospodarstvu mestnega župnika in ključarjev. Ključarja nam bodeta morala pojasniti, ali je izginil ves ta, od davkoplačevalcev z žulji zasluženi denar za volitve nezmožnih in lenuharskih poslancev, kakor sta Čoč in Zabret, ali za bankerotne škofove zavode. Prepričani smo, da nam bodeta vsaj ključarja na javnem shodu vse točno pojasnila. — Na dan z računi!!

Jeseniške novice.

g Sumljivo. Zadnji čas naši klerikalci vedno bolj vpijejo in stokajo o liberalni in nemški nevarnosti na Jesenicah. Ako pride slučajno Nemeč v napredno gostilno, ter izpije tam četrt vina, pa že prinese pobožni »Slovenec« celo klobaso o liberalno-nemški zvezi. To vpitje je vsekako zelo sumljivo! Ali klerikalne voditelje peče vest, da so mešetarili z nemškimi protestanti, ter s tem odvrnili od sebe vse zavedne in poštene Slovence? Ali pa hočejo s tem lajanjem svojim vernim backom nauti peska v oči, za njihovim hrbotom pa delati zopet kakšne kravje kupčije? Najbrže je to zadnje pravo.

g Katoliško - narodna vzgoja. Da so klerikalci vse prej, kot narodni, to so že zdavnaj pokazali. Najbolj se pa vidi narodna samozavest pri ljudeh, ki so v klerikalnem duhu vzgojeni. Na Jesenicah, v bližini kolodvora, imata dva klerikalna moža, stebra Vseslovenske ljudske stranke, okrašene svoje hiše z nemškimi in laškimi napismi. In slovenska Straža, ki so jo s takim pompom ustanovili! Odborniki te Straže si hodiijo narodno zavest utrjevati v nemško kantino na »zidmarkovske veselice«. Še lepše je pa to, da se »Čuki« in kolodvodje slovenskega katoliškega društva ne sramujejo ovenčati svojih glav s hrastovim perjem. Znano je tudi, da ravno klerikalnih staršev otroci polnijo tukajšnjo nemško šolo. Take ljudi kažejo potem svetu kot zavedne Slovence. Fej! Kako je že dejal Kristus? — Po njihovih delih jih boste spoznali!

g Ljubezen vsepovsod. V tovarni v ključavničarskem in livarskem odelku pašuje neko človeče, ki sliši na ime Bahman; pravi nemški zagrizenec, ki bi najraje vse Slovence žive pohrustal, ko bi ne bil tako majhen in suh. To človeče, ako le more, se ubrani slovenskih delavcev. Dobro došel mu je pa vsakdo, če smrdi po nemško. — Pred nedavnim časom je celo sinove klerikalnih staršev zapodil iz svojega oddelka, da je naredil prostor dečku nemčurških staršev. Sploh se je ta človek že izrazil, da Slovencev ne mara, osobito »Sokolov« ne

more videti. Pobožen pa je mož, pobožen, da bi najraje vsem svetnikom pete oblizal. Zato so klerikalni gospodje prijatelji in zastopniki slovenskih delavcev gluhi in slepi za vse šikane, ki si jih to človeče dovoljuje. — Se pač ljubijo bratje v Kristusu.

g Slovenci pa taki. Zadnjič smo poročali, da so se dne 18. avgusta vsi godeci tovarniške godbe ovenčali s hrastovim perjem. Danes popravimo to poročilo v toliko, da so dvema članoma godbe, ki sta obenem tudi člana tukajšnjega »Sokola«, sporočili, oziroma sam kapelnik je prišel k njima, ter jima je rekel, naj ostaneta doma, da jih bo šlo v Lesce ravno 25. Rekel jima je: bosta pa drugič »ausrikala«. Iz tega torej sledi, da so gotovo dobili kakšen migljaj od zgoraj in navodila, kako naj pokažejo svoj slovenski značaj med preprostimi kmečkim ljudstvom v Lescah. Ker jim je pa dišalo, da se ta dva »Sokola« ne bosta hotela za vrček piva okinčati z nemškimi znaki, zato se jima je sporočilo, da bosta drugič »ausrikala«. Torej »Čuki« in »Stražarji« krepak »Heil!« Ljudstvo na deželi in v Ljubljani naj pa le pridno zbira prispevke za obmejne Slovence in naj pošlje denar na Jesenice, ker tukaj je še precej, hudo veliko omejenih Slovencev.

g Veselico v gozdu so napravili tukajšnji socijalni demokratje preteklo nedeljo. Da je bilo vse jugoslovansko, se razume. Samo to, kar se je pri veselici rabilo, so naročili vse iz severa. Balončki z napisom: »Wilkommen« in slike z delavskimi znamenji, okrašene s hrastovim perjem in samonemškimi napisi in nemški pevci s Koroškega z zastavo in velikim rogom, potem hajlanje, to pač mora biti pri takih prireditvah, ker brez vsega tega bi veselica ne imela mednarodnega značaja. Da slovenskih napisov in znakov ni bilo nikjer videti, se razume in čemu tudi? Da so celo lepake naročili naravnost z Dunaja, imajo tudi gotove vzroke, ker po slovenskih tiskarnah baje zadnje čase zelo straši državni pravdnik, ki vse konfiscira, kar mu ni po volji. Tam na Dunaju pa menda niso tako natančni, zato so jim pa tudi poslali take lepake, da človeka kar krč lomi, ko jih čita. Čujte vendar: »Veselič« priredi politična in strokovna organizacije vstopnine plačajo »možki« (menda so mislili s tem ruske muzike) 50 h, točile se bodo »zveže« pijače na razpolago bodejo »zakuhane« jedila itd., itd. K obilni udeležbi pa menda vabijo »Ženske proste«. No, tako spakedranih lepakov pa še niso videle Jesenice. Svetujemo Staretu, kadar bo zopet naročal kaj enakega, naj se zateče v Rovte k Pibelnovmu Jožu, da mu bo pomagal, ker on se gotovo boljše razume na take stvari, kot predsednik tukajšnjih socijalistov.

Notranjski novičar.

Novice iz Postojne.

n Za »Sokolski dom« v Postojni so darovali: Neimenovan rodoljub daroval velikodušno vsoto 50 K; br. Stritar Zorko 1 K; g. dr. Josip Lavrenčič 1 K; br. Makso Innocente, napitnina, ki jo je prejel kot voznik v Planino 1 K 53 vin.; br. Mirko Pikel, za postavljanje kegljev pri »Kroni« 2 K. — Vsem kar najsrčnejša hvala! Živeli! Na zdar!

n Premeščen je gosp. Anton Kosec, c. kr. sodnik v Postojni v Lož. Narodna društva v Postojni so mu napravila lepo odhodnico v »Narodnem hotelu«. Lep obisk naj mu bo dokaz, da ve občinstvo ceniti zavedne, značajne gospode uradnike. Pogrešali ga bodo zlasti planinci, kajti gospod sodnik je bil ves čas njegovega bivanja v Postojni najmarljivejši nabiratelj prispevkov za koč na Nanosu. — Želimo mu tudi v loški dolini iste naklonjenosti.

n Pretečeni teden se je mudil v Postojni naš rojak, gosp. sekejski načelnik dr. Vladimir pl. Globočnik. Ogledal si je mesto, ter se laskavo izrazil o mestnih napravah zadnjih let. Obiskal je tudi našo jamo ter podzemsko jezero, kjer ga je slikal gosp. Šeber. Mestni svet mu je napravil na večer v hotelu pri »Kroni« častni večer s sodelovanjem društvene godbe.

n Pešpolk št. 27 je 1. septembra na svojem potovanju k vajah na Goriško, prenočil v Postojni.

n Mestnemu oskrbništvu bi priporočali, da boljše skrbi za razsvetlavo v mestu, zlasti o temnih večerih, kadar nam luna ne more dajati brezplačne svetlobe.

Novice z Vrhnike.

n Vrhnika. Iz vseh krajev prihajajo vesti, da se razširja kolera in druge podobne nalezljive bolezni. Ni torej čudo, če bi se tudi na Vrhniki ne zgodili podobni slučaj. Tukajšnji klerikalni pekovski mojster Črnelič prodaja krun in drugo pecivo, ki spada v greznico. Še pes ga ne bi hotel jesti, ker je prekislo. Podobna nesnaga se je našla pred nedavnim časom v Ljubljani pri nekem pekarju in je mestni magistrat proti temu nedostatku koj potrebno ukrenil in dotičnega pekarskega kaznoval. Tudi mi mislimo, da bode oblast potrebno ukrenila in zaprečila, da se pri nas ne bode vsled malomarnosti in dobičkarije razširjalo pogubonosnih bolezni.

n Vrhnika. V nedeljo je bila v cerkvi Sv. Pavla običajna pridiga. Med drugim je bilo oznanjeno, da je zapustil faro naš stari znanec »Oberčuk« Janez Sedej in se preselil na Dolenjsko k Sv. Križu za kaplana.

n Vrhnika. Odhodnica Janeza Sedeja na Vrhniki vršila se je na tistem v neki klerikalni gostilni v Hribu. S težkim srcem in s solzami v očeh se je poslavljaj Sedejček

od svolih milih in dragih. Motiviral je svoj slovesni govor s tem, da vsaka reč na svetu mine in se moramo eden od drugega ločiti. Toda tudi njemu je usoda nemila in ga je treščila tja med dolenske hribe, »odtrgala me od mojih prijateljev in prijateljic, za katere sem žrtvoval ves svoj trud in čas. Ob zvokih glasovirja sem se naslajal v družbi. Z enim samim mahom je bilo vse uničeno, vse spletke, kar sem jih gojil med vami mi niso nič pomagale. Jaz sem moral pobrati svoja šila in kopita ter iti stran; od vas se poslavljaj ustmeno, a od mojih ožjih prijateljev pa po vizitki, ker mi čas ne dopušča, torej Bog vam plati, on naj povrne moje dolgove pri vas.«

n Vrhnika. V slovo kaplanu Janezu Sedeju je poročal »Slov. Dom«, da bodo Marijine device darovale vsaka po eno rožico za okrasek v čukarsko čepico. Res je že nekaj hribskih devičic, katere so tudi dobile od zadnje telovadbe od čukov v slovo, da jim ne bode zmanjkalo naraščaja.

n Čukarska briynica, katero je naš »Oberčuk« Sedejček na »puf« ustanovil, je po odhodu njegovega pokroviteljstva začela hirati in dobila sušico, ker ji zimski čas ne ugaja; bode v kratkem Cel-hudič iznašel nove vrste zrakoplov in jo bo potegnjal za svojim protektorjem na Dolenjsko — črne duše brit.

n Vrhnika. V nedeljo, 4. t. m. se udeleži vrhniški »Sokol« prireditve sokolskega odseka v Cerknici. Veselico priredi idrijska sokolska župa. Bratje iz Notranjskega, udeležite se izleta polnoštevilo! Na zdar!

n Vrhnika. Dne 29. pr. m. so prišli na vaje znani belgijski vojaki in se mudili ta dan na Vrhniki. Okrajni sluga odkazal jim je pripravljena stanovanja. Zjutraj 30. pr. m. med 3. in 4. uro pa pridrvi tolpa pijanih Belgijcev pred hišna vrata okrajnega sluga in začne klicati »Aufmachen!« Sluga nič slabega sluteč, gre odpret vrata in jih vpraša česa želijo. Odgovor je sledil »Hau ihm eine dem Windischen Hunde« in res ga sirovi Belgijec udari z nekim trdim orodjem po glavi tako, da se je skoraj zgrudil na tla. Potem so jo sirovi junaki odkurili brez sledu. Kaj reče k temu sodišče?

n Povožil je v nedeljo neki kolesar iz Drenovega griča 4letno deklico čevljarkega mojstra Karola Köstnerja in jo na nogah in po telesu lahko telesno poškodoval. Matere, pazite na svoje otroke!

n Polhov gradec. Pri nas imamo župnika Čibaška, ki pa je grozovito lakomen človek. Pred kratkim časom se mu je ponesrečila mlada telica, ko jo je hlapec peljal k napačniku s tem, da je skakaje zgubila ravnotežje ter padla čez kamenito ograjo. Župnik je od telice meso do zadnjega razprodal po 1 K kg, ter si tako vrnil škodo, toda to mu ni bilo zadosti, odslovil je radi tega hlapca in si njegov zaslužek pridržal kot odškodnino za ponesrečeno goved. G. župnik ali veste med katere grehe prištevate trganje za služka poslom.

n Dirko med Ljubljano in Gorico priredi v nedeljo dne 11. septembra 1910. v proslavo 15 letnice svojega obstanka kolesarsko društvo „Gorica“ v Gorici in sicer za jugoslovansko prvenstvo za l. 1910. na progi Ljubljana-Gorica. Odhod iz Ljubljane ob 6. zjutraj. Daljava 121 km. — Maksimalna vožnja 5 ur. — Nagrad je 6. — Vsak zmagovalc dobi še krasno umetniško izdelano diplomo. — Vsak došli dirkač v maksimalnem času dobi malo srebrno svetinjo in diplomo. — Ob pol 12. dopoldne se vrši kongres vseh jugoslovanskih kolesarskih društev v veliki dvorani hotela „Zlati jelen“. — Popoldne ob polu 4. pričetek dirk na goriškem dirkališču Velodromo. — I. dirka juniorov, 3 kroge 1000 m. — II. Društvena dirka „Gorica“, 3 kroge 1000 m. — III. Društvena dirka „Vrtojba“, 3 kroge 1000 m. — IV. Dirka „Goriške kolesarske zveze“, 6³ krogov 2000 m. — V. Dirka hitrosti, en krog 333 m 1. nagrada. — VI. Dirka gostov, 6 krogov 2000 m. — VII. Borba za jugoslovansko prvenstvo na dirkališču za leto 1910. 10 krogov 3333 m. — Vsaka dirka ima 3 nagrade. — Poleg tega dobi še vsak zmagovalc diplomo. — Ob 6. zvečer se vrši razdelitev nagrad. — Nato se prične velika ljudska veselica z godbo, petjem, plesom itd. Prijave za dirke naj se pošljejo na društvenega predsednika gosp. Rudolfa Drufovko, Gorica, Gosposka ulica 3. — Natančen spored bo na razpolago na veseličnem prostoru. Zdravo! Odbor.

Ameriške novice.

a Slovensko lovsko podporno društvo so si ustanovili Slovenci v Clevelandu. Društvu je takoj pristopilo 80 članov.

a Ponesrečil se je Ivan Rozman, doma iz Starega trga pri Črnomlju. Gredeč po stopnicah se je izpodtaknil ter padel tako, da si je zlomil tilnik. Bil je takoj mrtev. Pokojnik je bival 12 let v Clevelandu.

a Slovenca napadli. Ponoči so v neki stranski ulici v Clevelandu neznan ponočnjaki Frana Peterlina tako pretepli, da so mu zlomili roke in noge; nato so ga položili na železniški tir. Peterlin se je z največjim trudom prekotatil s tira na stezo, kjer je ležal tri ure. Prepeljali so ga v bolnišnico.

a Še en župnik. V Clevelandu se namerava naseliti poleg sedanjega še en slovenski župnik, ki si hoče ustanoviti svojo faro. Slovenci v Clevelandu pa pravijo, da jim zadostuje en župnik in ena slovenska cerkev. Zato nikakor niso voljni rediti še enega župnika.

a Kaj je zaplemba? Iz Elyja v Ameriki smo prejeli to-le pismo, ki ga radi zanimivosti priobčujemo: Pismo se glasi: Cenjeni g. urednik! Večkrat čitam v časopisih, ki jih po pošti dobivam iz Ljubljane „Po zaplembi druga izdaja.“ Ta beseda „zaplenjeno“ je meni zelo tuja. Zatorej, g. urednik,

prosim, bodite tako prijazni, pojasnite mi kaj je to: „zaplenjeno“? Kaj pomeni beseda „zaplemba“? Tukaj v Ameriki v slovenskem časopisju ni čitati „zaplenjeno“, zatorej tudi ne vem, kaj bi ta beseda označevala. Ko sem še živel na Slovenskem, nisem čital časopisov, pač pa sem imel edino v rokah klerikalni katekizem. Naj ga vrag vzame! Če bi dobival takrat časopise in čital knjige, bi mi morda sedaj ne bilo treba vpraševati, kaj pomeni beseda „zaplenjeno“. — S slovenskim pozdravom: John Težak, ameriški državljani.

Fran in Emilija Hladnik na zatožni klopi.

Žena, ki pride vsa objokana v porotno dvorano, se pri zaslišanju vede začetkom nekoliko nervozno, tekem zasliševanja se polagoma umiri. On nastopa jako zavestno kot nekriv proti taki težki obsodbi.

Porotni senat: Dež. sod. svet. Vederjak, predsednik; državno pravdnništvo zastopa dr. Neuberger. Zagovorništvo: dr. Ravnihar za Franceta, dr. Švigelj za Emilijo Hladnik. Dopoldne porotna dvorana še ni bila tako polna občinstva, popoldne je bilo natlačeno polno.

Po prečitaniu obtožnice vprašana, če se čutita kriva, izjavita oba odločno: ne, v nobeni točki! Nato se zasliši najprvo

Emilija Hladnik.

Pripoveduje zgodovino zakonske zveze s Hladnikom, s katerim sta se spoznala doma v Logatcu. Ona je iz splošno čislane in širom znane rodbine Tolazijeve. Omenja, da ji tašča Marija Hamerlitz ni bila prijazna ter je bila proti nju zakonu. Hladnik pa je bil toliko možat, da jo je kljub temu vzel v zakon ter s tem uredil posledice prejšnjega znanja. Od brata je dobila 12000 kron dedščine; to je izročila svojemu možu za njegove kupčijske zadeve; ona mu je vse zapupala. Razumela sta se prav dobro. Glede usodnega časa med 2. in 5. aprilom izpove: Takrat sem bila zopet v Logatcu doma, on pa je bil v Trstu ter sporočil, da gre v Istro po vinski kupčiji. Pozneje pa je zvedela, da ni šel v Istro, marveč da je bil na sokolski veselici pri Sv. Ivanu. Ona je bila tedaj 20 dni v Logatcu, med tem časom ni bil pri njej Hladnik. O poskušnem zastrupljenju je izvedela v Logatcu. Prišli so orožniki k nji ter jo razno izpraševali. Že ko je odhajala v Trst, da izve, kaj je na sumničenju moža resničnega, ji mož pove, da je v tej zadevi že poslal popravek v liste, češ da je nedolžen. Na vprašanje predsednikovo, če se čuti krivo radi te obdolžitve, izjavi odločno: „Jaz po pravici povem, da niti pičice nisem pisala.“ Istotako odločno ugovarja, da bi bila ona vdana pijači. Nadalje, da tudi onega pisma na tržaški „Piccolo“ ni ona pisala. Njena izpovedba je napravila povoljen vtisk tudi na porotnike. Za njo se zasliši

Fran Hladnik.

Šolal se je pri Salezijancih v Turinu. Na večkratna vabila nekega prijatelja se je sporazumno z materjo in očimom preselil v Trst, kjer se je etabliral kot družnik pri kinematografu. To podjetje, kakor tudi poznejše z žoganjem pa se ni obneslo. Zapravil je zraven vse, kar je dobil od matere, žene itd. Izpove bistveno isto kot njegova žena. Značilna pa je njegova izpoved glede glavne obtožilne priče tržaškega senzala Piacentinija. Prizna sicer, da ga dobro pozna, toda da bi on, kakor Piacentini trdi, pustil po njem pisati dotično pismo s podpisom dr. Levičnika, tega on ni storil: „Kakor je Bog v nebesih, tega on ni storil.“ In skoro jokaje je še pristavil: „Če me pustite zdajle obesiti, moja zadnja beseda bo, tega jaz nisem storil.“ Razprava se je prekinila ob 1. pop. ter se nadaljuje ob 3.

Pri popoldanski razpravi je prišel Hladnik v precej kočljivo stališče. Imel je odgovarjati zagovornikom, a privoščil si ga je tudi državni pravdnik. Prijemal ga je posebno zaradi pisem, ki jih je Hladnik pisaril iz preiskovalnega zapora na svoje znance, katere je prosil, naj ga rešijo. Vendar v kljub vsi ostrini se Hladnik ni pustil vgnati. Koder drugače ni mogel, je pa priznal, ampak vedno pristavil, da je storil to in to v višku svoje zmedenosti. Na vprašanje dr. Ravnikarjevo, če bi bil on storil tak zločin zaradi dedščine, odgovori Hladnik: Ravno v tem slučaju tem manje, kar vem, da bi od tega ničesar ne imel, med tem ko upam, da, če mati umrje brez moje krivde, morda le vendar še kaj dobim. Nato se prične zasliševanje prič. Prva se zasliši Hladnikova mati Marija Hamerlitz, se radevolje pusti zapriseči ter izjavi, da bo izpovedala. Njena izpoved se bistveno ujema z izpovedbami sina, oziroma sinahe. Za nas ste zanimivi dve sceni iz njenega pričevanja. Ko je zatrjevala, da je uverjena o sinovi nedolžnosti, se obrne proti porotnikom ter jim s povzdignjenimi rokami zakliče: „Gospodje porotniki, glejte, da ga ne bodete krivo obsodli, prosim vas.“ Nato se opoteče k sinu, ga strastno objame in poljubuje ter ihte vzklikne: Sin, jaz ti vse odpuščam. — Predsednik vpije, da take scene ne spadajo v dvorano, občinstvo je bilo neprijetno ginjeno. Kot priča je nastopil tudi Hladnikov očim ter še nekatere druge. Vsi izpovedo ugodno za Hladnika in njegovo ženo. Ker je ob 6. zvečer zagovornik dr. Švigelj moral iti k obč. seji, se je obravnava prekinila.

(Konec obravnave prihodnjič.)

Naročajte in razširjajte „Slov. Dom“.

Gospodarstvo.

r Oddaja eraričnih plemenskih kobil. Ministrstvo za domobrambo je sklenilo, da bode v naprej brezplačno plemenske kobile le na ta način oddajalo, da so bodo plemenske kobile od konjerejcev za ceno 700 do 800 K nakupovale, ter zopet pri prodajalcu v reji pustile. Kobile, katerih rod po arabskem, angleškem ali lipičanskem žrebču mora biti dokazan po spuščalnem listu, morajo imeti starost 3 in pol do 7 let, ter morajo meriti v vihru najmanj 161 cm. Vsak konjerejec, kateri želi svojo kobilo za domobrambo prodati in zopet za njo prositi, mora dotično prošnjo najkasneje do 15. septembra 1910, kolekovano s kolekom za eno K vposlati na pristojno c. kr. okrajno glavarstvo. Vse tiste kobile, katere bodo konjederici do tega dne naznanili, se drugo leto t. j. leta 1911 od pristojne komisije pregledajo.

Kdaj lahko prosimo, da se nam zaradi slabe letine odpiše zemljiščni davek?

Ob slabi letini prosimo lahko za znižanje, oziroma za odpis zemljiščenega davka, ako je uničen po toči, vodi ali ognju saj četrti del pridelka na parcelah, ki so do 4 hektarov (t. j. 6 oralov 1521 sežnjev) velike.

Zaradi izvanrednih uim in poškodb, kakor n. pr. slane, dolge suše, dolgotrajnega dežja ob času žetve, poškodbe letine po miših in mrčesih, strupene rose na trtah in grozdne plesnobe zamore finančni minister dovoliti, da se tudi odpiše primerni del zemljiščenega davka, ako je:

1. letina v tolikem obsegu uničena, da je prizadeta večina gospodarjev v davčni občini in

2. če znaša z ozirom na posamezne posestnike pri poškodovanih parcelah zaračunjeni čisti dohodek ki je vsled slabe letine lahko popolnoma uničen, več kakor tretjino od skupnega čistega dohodka; ali pa,

3. če so posamezni gospodarji tako malo pridelali, da trpe začasno pomanjkanje.

Koliki del davka se odpiše, to se ravna po velikosti škode, katera nastane vsled slabe letine in so v tem oziru ti - le slučajni mogoči:

- če smo ob četrt do polovice letine, odpiše se 25% letnega davka;
- če je uničena polovica do tričetrt letine, odpiše se 50% davka;
- če je pa tričetrt letine ali cela letina uničena, odpiše se 75%, oziroma celoleten davek od dotične parcele.

Vsaka poškodba na letini, zaradi katere se naj davek odpiše, naznaniti se mora v teku osmih dni c. kr. davčnemu uradu. Če je več posestnikov prizadetih, zastopa njihove prošnje župan.

Tako govori postava! Ali nimamo vzroka, da se tudi pri nas oglašamo za odpis davka zaradi peronospore ali strupene rose, toče itd.? Ali je boljše molče trpeti? Drugod se kmetovaleci vse drugače potezajo za take pravice in trkajo tako dolgo, da se jim odpre. Posnemajmo jih, saj smo podpore dovolj potrebni!

Gospodinje, ne nosite vrelih jedi na mizo!

Skoraj neverjetno je, kako trdovratno se drže gospodinje in kuharice grde razvade, da postavljajo vrele jedi na mizo. Te vrele jedi morajo se precej zaužiti, zvečiti in požirati. Žal, da se ne ve in ne pomisli, koliko se s tem pri najboljši volji škoduje! Prvi slab nasledek te grde razvade je ona, dandanes skoraj splošna tožba o zobnih bolečinah in zgodaj pokvarjenih zobeh z vsemi slabimi posledicami. Cela vrsta zobozdravnikov se živi od tega, ker postavljajo kuharice jedi in pijače skoraj vrele na mizo (50—70° C.). — Še vedno premišljujejo in iščejo vzrokov, zakaj da se zobje v zgornji čeljusti poprej pokvarijo, kot oni v spodnji čeljusti. A vzrok je prav blizu. Le opazujmo vroč založaj (grižljaj), ki ga vzamemo v usta. Pekoči grižljaj najprej jezik z neznansko hitrostjo premetava in suče semtertja, pri tem se zadeva in zaletava pekoča jed ob notranjo stran zob v zgornji čeljusti. Odtod prihaja, da se zobje zgornje čeljusti najprej razpočijo in jamejo drobiti in krušiti, in sicer na notranjih robovih. V te razpoke se zarivajo zobni posteklini škodljive tekočine, kakor sladkor itd. ter zobe neusmiljeno uničujejo.

Biki in njih raba.

V živinorejskih krajih ima vsaka vas po enega ali več bikov za pleme. Toda vsi gospodarji, ki jih redijo, ne vedo, kako je treba ravnati s tako živaljo, da z uspehom služi svojemu namenu. Navadno se misli, da čim boljše je žival rejena, toliko boljše je za pleme. A to ni resnično, ker preveč rejen bik postane len, pred časom izgubi svojo plemensko moč, ter mora še premlad v klavnico k mesarju. S tem pa še ni rečeno, naj bik strada, ampak dajati mu je treba zdrave in tečne krme v dovoljni meri, a zopet ne toliko, da odebeli pri njej. Vsled tega ga je treba tudi vsak dan spuščati iz hleva nekaj časa na prosto, da se malo zleta in si ude nekoliko zravna. — Prav dobro služi biku delo, zlasti navadno kmetijsko delo, ter ga varuje, da ne postane predebel in predivji. Ako se upreže vsak dan po par ur ter se mu prej in potem poklada ječmena ali ovsa, se ni bati, da mu bo kaj manjkalo, ampak še boljši bo za svoj namen. Po drugi strani pa se žival privadi bolj ljudi, ter ne postane tako kmalu komu nevarna. Ako imamo pa žival vedno le v hlevu, dobi več muh v glavo, in že marsikaka nesreča se je prigodila od živali, ki se je pustila zdebeliti in zdivjati v hlevu.

Težko sopenje pri konjih

ni vselej nasledek neozdravljive naduhe; zato je treba dati konja o pravem času preiskati živinozdravniku. Ako je pa konj že nadušljiv, moremo mu bolezen olajšati, ako mu pokladamo le lahko hrano, zlasti zeleno krmo, korenje, repo itd. Suhe krme naj konj dobiva le po malo, od časa do časa pa ga je treba izčistiti s drstilom. Konju, ki je nagnjen k naduhi, ugaja posebno paša; varovati ga je treba težkega dela, zlasti pa hitrega teka.

Če obleži krava pred porodom.

Časih se tudi zgodi, da obleži krava pred porodom, ker ji ne pomagajo zadnje noge; krava ostane pri tem ješča in čila. To zlo se pripeti zaradi visoke starosti ali pa slabosti zadnjega života, ki je pri nosni živini močno napolnjen; vzrok je pa tudi lahko slaba hrana, ali pa če se pri dvojčkih maternica preveč raztegne, ali pa če se raztegne tudi vsled preobite sadne vode. To zlo opazujemo navadno pri živalih, ki so zmeraj v hlevu.

Notranja zdravila ne pomorejo dosti, istotako tudi ne mrznja križa. Najbolje storimo, če taki živinici dobro nastiljamo, ter jo prekladamo z eni strani na drugo. Večkrat vstane krava sama še pred porodom, večjidel pa traja to stanje do poroda in preneha potem, ko se je zadnji život izpraznil z otelitvijo.

*****
Somišljeniki, narođnjaki, naročajte!
in širite „Slovenski Dom“
 *****

Varčevanje.

Sredstva, ki so bila izumljena v ta namen, so zelo mnogovrstna, toda nobeno ni imelo do sedaj trajnega uspeha in vsa so bila omejena le na določene kroge, n. pr. otroške hranilne pušice in poštno-hranilni sistem z znamkami za šolsko mladino, srečkovno društvo za družabne meščanske kroge in doživetno zavarovanje za imovitejše srednje stanove.

Tudi hranilnih pobud v posebne namene ni manjkalo. Pomislimo med drugimi na listkovno nabiranje za počitniška potovanja ali pa na nabiralnike raznih dobredelnih društev. Zanesljive naprave pa, ki naj bi vse sloje prebivalstva navajala shraniti čez vsakdanje potrebe preostali denar, do zadnjega časa pač nismo imeli.

Pred kakimi šestnajstimi leti so začeli severno-ameriški hranilni zavodi uvajati nek sistem, ki dosega ta namen. Uvedli so sistem hišnih hranilnih nabiralnikov.

Ta sistem obstoji bistveno v tem, da izročja hranilni zavod svojim vlagateljem obenem z vložnimi knjižicami zaprte, zelo trpežno in čedno izdelane nabiralnike, njih

ključe si pa pridrži. Nabiralniki morajo biti tako narejeni, da ni mogoče vložnega denarja (kovanega ali papirnatega) na noben zvit način več ven vzeti. Vlagatelj izroči napolnjen nabiralnik zavodu, ki ga v njegovi prisotnosti odpre in izprazni ter izpraznjeni znesek vpiše v vložno knjižico.

To je v kratkih besedah bistvo sistema, vendar pa bodi takoj povedano, da je ustvarila mnogoletna poraba v raznih krajih najrazličnejše oblike praktične izvedbe.

Skoro nemogoče je v kratkih potezah nadrobno opisati vse variacije, ki rešujejo obe glavni vprašanji, ki se nam na prvi pogled vrivata.

1. Kako prihajajo napolnjeni nabiralniki v zavod?

2. Kako poravnava zavod nabavne stroške za nabiralnike in pa upravne stroške?

Kar se tiče 1. vprašanja, je ponajveč uveljavljena določba, da prinašajo vlagatelji sami napolnjene nabiralnike v zavod. Večji zavodi imajo v ta namen svoja posebna okna. V mnogih krajih prihajajo uslužbenci hranilnega zavoda v določenih časih v hiše, spraznijo nabiralnike in izroče vlagatelju potrdilo (Švedska in Norveška). Vloga se obrestuje od dneva na potrdilu. Manjši zavodi lahko tudi poverijo iz praktičnih ozirov ta posel javnim funkcionarjem, n. pr. občinskim slugam, pismonošam itd.

To vprašanje je tudi tako mogoče rešiti, da določi hranilni zavod različne zaupne osebe, h katerim prinašajo po lastni izbiri in priročnosti vlagatelji svoje nabiralnike. Te zaupne osebe vpišejo spraznjeni znesek v dotični bančni konto. Vloga se seveda takoj obrestuje z obrestno mero dotičnega hranilnega zavoda.

Za taka zaupna mesta so priporočljivi ne glede na župane, občinske tajnike itd., posebno trgovci, ki so prvič ravnanja že vajeni, drugič pa ta posel tudi radi prevzemo, ker si s tem povečajo promet v svojih kupčijskih prostorih. Ta zadnji način je posebno pripraven za ustanovitev ekspozitur na deželi.

2. Kar se pa tiče vprašanja glede stroškov, naj velja pred vsem pravilo, da najdejo nabavni stroški nabiralnikov in pa upravni stroški pri pravilnem ravnanju svoje pokritje v povečanju vložnega stanja. Nahajajo se zavodi, ki izročajo vsem vlagateljem, ki se za to zanimajo, nabiralnike brez kakršnekoli varščine, ali jim jih celo darujejo. Obstojata pa tudi dobro sredstvo za vsak zavod, da se obvaruje škode vsled pokvarjenja ali izgube nabiralnika. Vsak odjemnik nabiralnika mora imeti minimalno vlogo, eventualno do višine nabavne cene nabiralnika. Ta vloga, ki se pri mnogih zavodih nižje obrestuje, kakor navadne vloge, pri mnogih celo nič ne, se vinkuluje v korist zavoda.

Če prinese vlagatelj nabiralnik nepoškodovan nazaj, se mu ta vloga oprusti.

Ako pa hoče zavod nabavne stroške slednjič na vlagatelje navaliti, tedaj stori to

potom vinkulacije v zvezi z večletno neznatno amortizacijo.

Iz navedenega je razvidno, na kako mnogovrstne načine je mogoče rešiti vprašanje glede stroškov. Vodstvo hranilnega zavoda pozna svoje občinstvo in bode vsak čas vedelo, kakšna politika je zanj najboljša. Omenjeno pa naj bode, da je do sedaj prebivalstvo povsodi, kjer se mu je nudil hranilni nabiralnik, poseglo z velikim veseljem po njem in se zavzelo brez predsodkov za ta novi sistem.

Vrednost sistema hišnih nabiralnikov je dvojna; privatno-gospodarska za hranilni zavod, ki se ga poslužuje, poleg tega pa tudi narodno-gospodarska.

Vsekako je bila prva točka, ki je povzročila nastanek in uvedbo tega sistema, in to gotovo pred vsem s trgovskega stališča, povečati obratni promet hranilnega zavoda. Obsežni sloji prebivalstva, ki so bili za zavod brezpomembni, se dovajajo sedaj hranilništvu, in čim več nabiralnikov se izda, tem bolj raste vložno stanje zavoda. Sistem hranilnih nabiralnikov pa ne vpliva samo na višino vložnega stanja, ampak tudi na kakovost. Mali vlagatelj je miren in zanesljiv, veliki pa nezanesljiv in neprilichen, ki pogosto sili zavod, da se pri določitvi obrestne mere nanj ozira, ako si ga hoče ohraniti. Ker pa obstaja ves vložni prirastek, ki ga prinašajo nabiralniki, iz preostalega denarja širših slojev, tedaj majhnih vlagateljev, se tedaj poveča naravnim potom stabilnost splošnega vložnega stanja.

Narodno-gospodarska korist sistema hranilnih nabiralnikov obstoji v tem, da do vaja ta naprava s posredovanjem hranilnic veliko množino denarja, ki je bila do sedaj raztrošena, urejeni in narodno-gospodarsko koristni produkciji. Nabiralnik posrka ves denar, ki bi se sicer vsled slabotnosti in nerednosti posameznika porazgubil ali z drugimi besedami rečeno, ki bi se porabil za produkcijo opojnih pijač ali za druge take naprave, katerih z gospodarskega stališča nikakor ni pospeševati.

Kakor že rečeno, izvira sistem hranilnih nabiralnikov iz severne Amerike in je danes že vpeljan v več kot 4000 evropskih hranilnih zavodih. Ko je tam tekom 16 letne uporabe dokazal svojo sposobnost, začela je tudi Evropa posegati po njem — najprvo Švedska, Norveška in Danska. V teh deželah je hranilnik sedaj že popolnoma udomačen in v najzadnjem času spravile sta se tudi Nemčija in Avstrija, da se ga polastita.

Skušnja je pokazala, da morejo le prav trpežni, dobri in prikupljivi izdelki trajno vplivati na štedljivost ljudstva. Slabi nabiralniki, ki ne morejo biti kos prometnim zahtevam, ne da bi trpeli na obliki in dobroti, škodujejo že v naprej resnemu značaju celega sistema.

Glede na uvedbo sistema hišnih hranilnih nabiralnikov v hranilnih zavodih bi bilo še omeniti, da ni potreba v to nikakih

sprememb pravil ali dovoljenja s strani nadzorovalne oblasti. Tudi razmerje z davčno oblastjo ostane nespremenjeno. Potrebna je le neka gotova podvzetnost ter administrativno začetno poslovanje in hranilnik bode postal eno glavnih sredstev, promet hranilnih zavodov povečati in njih narodno-gospodarski namen spolnjevati; kajti „pomen hranilnih zavodov obstoji v tem, da daje priliko manj premožnim slojem majhne prihranke varno spraviti, jih plodonosno naložiti in polagoma povečati, s tem pa oživiti pri njih čut delavnosti in štedljivosti.“

LISTEK.

Karma.

Grof L. N. Tolstoj.

(Konec.)

In tisti hip se pajčevina pretrga, in Kandate pade zopet nazaj v pekel. Napačni čut osebnosti je bil še vedno v njem. Ni vedel, kako čudovito moč ima prava volja in kako da more doseči vrhunec po poti pravičnosti. Ta volja je tako lahka kot pajčevina, toda vzdigne milijone ljudi, in čim več ljudi, tem bolj lahkega se bo vsak izmed njih počutil. Toda kakor hitro se polasti človeškega srca mnenje, ta nit je le njegova, dobrota pravičnosti gre le njemu, in z nikomer si je nima deliti, se nit pretrga, in človek pade nazaj v položaj osamljenega bitja. Osamljenost je pa prokletstvo, in združba blagor. Kaj je pekel? Nič drugega, kot samoljubje, dočim je nirvana*) skupno življenje!

„Daj mi torej, da se poprimem pajčevine,“ reče umirajoči Madaguta, ko dokonča menih svojo pripoved.

Madaguta molči nekaj trenutkov, kot da bi bil hotel zbrati misli, ter nato nadaljuje:

„Poslušajte me dobro. Hočem Vam vse priznati. Bil sem suženj Pandov, draguljarjev iz Kolžambe. Ker me je dal po krivem mučiti, sem ušel ter postal roparski poglavar. Pred nekaj časa sem zvedel po vohunih, da pojde čez gore. Napadel sem ga in mu vzel večino premoženja. Povejte mu torej, da mu odpuščam iz celega srca vse zlo, kar mi ga je po krivem prizadel ter ga prosim, naj mi odpusti, da sem ga oropal. Ko sem bil pri njem v službi, je imel kot kamen trdo srce, in od njega sem se naučil misliti samo nase. Zvedel sem, da se je poboljšal, in hvalili so ga kot vzor dobrote in pravičnosti. Nočem ostati njegov dolžnik. Zato Vas prosim, da mu poveste, da sem skril v neki kleti zlato krono, ki jo je naredil za kralja, in ves njegov zaklad. Samo dva razbojnika sta še vedela za tisto klet, in obadva sta danes umrla. Pandu torej lahko pride sem z oboroženimi ljudmi po zaklade, ki sem mu jih oropal.“

*) Budistiška nebesa.

In Madaguta umrje v Pantakovem naročju, ko mu je pokazal, kje da je tista klet. Mladi menih odide takoj v Kolžambe, poišče draguljarja ter mu pove, kar se mu je pripetilo v gozdu.

Pandu najde klet ter pobere vse dragocenosti, ki jih je roparski poglavar tje spravil. Madaguta in padle razbojnice pokopljejo in Pantaka je imel na njih grobu govor po Budovem zakonu ter dejal:

„Osebnost tvori zlo in ga trpi.“

„Osebnost se ogne zlu in se ga očisti.“

„Osebnost je čistost in nečistost.“

„Nihče ne more očistiti drugega. Vsak človek se mora potruditi sam; bude (učitelj) samo vzgajajo.“

Pandu spravi vse svoje bogastvo v Kolžambe. Uživa je zopet najdeno premoženje zmerno, je preživel konec svojega življenja mirno srečno. Ko se mu je v visoki starosti približevala smrt, zbere okrog sebe vse svoje otroke in vnuke ter jim reče:

„Dragi moji otroci, nikdar ne delajte drugih ljudi odgovornih za svoje neuspehe. Išcite vzroke svoje nesreče vedno v sebi samih, in če Vas samoljubje ne oslepi, se naučite, ogniti se nesreči. Pomoč proti vaši nesreči leži v vas samih. Nikdar ne dajte, da bi vam Maja zatemnila oko vaše vesti. Spominjajte se besedi, ki so mi bile talisman v življenju:

„Kdor povzroči bol svojemu bližnjemu, škoduje samemu sebi. Kdor pomaga drugim, pomaga sam sebi! Rešite se zmote samoljubnosti, in hodili boste pot pravičnosti.“

Izdajatelj in urednik Ivan Bavdek.

Proda se posestvo

s travniki, njivami, vinogradom in nekaj goste

(vsega skupaj 12 oralov). Blizu ceste, uro od kolodvora. Cena 5600 K; 2000 K je dolga vknjiženega, ki pa lahko ostane. Plačati se mora pri nakupu 2000 K, ostalo pa po dogovoru. Zglasiti se je do **20. septembra pri Martinu Pircu, posestniku v Kališovcu št. 26, blizu Sv. Antona, p. Rajhenburg.**

81 1

Ustanovljena leta 1868.

Absolutno pred ognjem in tatovi varne

BLAGAJNE

izvrstne kakovosti

prodaja tovarna blagajn **M. Adlersflügel**

Dunaj, I., Franz Josefs-Kai št. 27.

Založnik rajfajzen. zadrug itd.

21 42—24

Za slabokrvne in prebolele

je zdravniško priporočeno **črno dal-**
matinsko vino

najboljše sredstvo. 47 32 14

4 steklenice (5 kg) franko **K 4.—.**

Br. Novakovič, Ljubljana.

Posojilnica v Črnomlju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

daje posojila na vknjižbo po 5% in 5 1/2,

na osebni kredit pa po 6%

in jih izvršuje kar najhitreje in najceneje.

Hranilnim vlogam daje 4 1/2% obresti,

ki se pripisujejo s 1. januarjem h glavnici ne da bi stranka morala knjižico predložiti; tudi rentni davek plačuje posojilnica sama.

Posojilnica ima 1502 zadrugnikov, svoj lastni dom in preko 1.600.000 K hranilnih vlog.

Rezervni zaklad znaša 42.000 K.

Denar se lahko tudi po pošti pošilja in vzdiguje.

Naslov: „Posojilnica v Črnomlju“.

5 12 — 9 **Načelstvo.**

Tržne cene v Ljubljani

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	40	1	60
1 „ „ „ II. „ . . .	1	20	1	40
1 „ „ „ III. „ . . .	1	08	1	28
1 „ telečjega mesa . . .	1	60	2	40
1 „ prašičjega mesa (svežega) . . .	1	60	2	—
1 „ „ „ (prekajenega) . . .	1	90	2	—
1 „ koštrunovega mesa . . .	1	12	1	20
1 „ jagnjetovega mesa . . .	1	60	—	—
1 „ kozličevega mesa . . .	1	80	—	—
Prasiči na klavnici . . .	1	24	1	36
1 kg masla . . .	1	60	1	68
1 „ masla surovega . . .	1	50	1	60
1 „ masti prašičje . . .	2	10	2	20
1 „ slanine (špeha) sveže . . .	1	80	2	—
1 „ slanine prekajene . . .	1	92	2	—
1 „ sala . . .	1	96	2	—
1 „ surov. margarinkega masla . . .	2	—	2	10
1 „ kuhan. margarinkega masla . . .	2	10	2	20
1 jajce . . .	—	6	—	7
1 l mleka . . .	—	20	—	—
1 „ „ posnetega . . .	—	08	—	10
1 „ smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 „ „ kisle . . .	—	80	—	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 „ čajnega surovega masla . . .	3	—	3	20
1 piščanec . . .	1	30	1	40
1 golob . . .	—	40	—	44
1 raca . . .	1	80	2	10
1 gos . . .	3	—	4	20
1 kapun . . .	—	—	—	—
1 puran . . .	—	—	—	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	38	—	—	—
100 „ „ „ „ 1 . . .	37	50	—	—
100 „ „ „ „ 2 . . .	37	—	—	—
100 „ „ „ „ 3 . . .	35	50	—	—
100 „ „ „ „ 4 . . .	34	50	—	—
100 „ „ „ „ 5 . . .	32	50	—	—
100 „ „ „ „ 6 . . .	28	—	—	—
100 „ „ „ „ 7 . . .	24	—	—	—
100 „ „ „ „ 8 . . .	14	50	—	—
100 „ koruzne moke . . .	17	—	—	—
100 „ ajdove moke . . . I. . .	35	—	—	—
100 „ ajdove moke . . . II. . .	31	—	—	—
100 „ ržene moke . . .	27	—	—	—
1 l fižola . . .	—	20	—	30
1 „ graha . . .	—	36	—	40
1 „ leče . . .	—	36	—	40
1 „ kaše . . .	—	20	—	22
1 „ ričeta . . .	—	18	—	20
100 kg pšenice . . .	21	—	—	—
100 „ rži . . .	16	40	—	—
100 „ ječmena . . .	15	40	—	—
100 „ ovs . . .	17	50	18	—
100 „ ajde . . .	16	60	17	—
100 „ prosa belega . . .	17	60	—	—
100 „ „ navadnega . . .	—	—	—	—
100 „ koruze . . .	14	40	15	—
100 „ krompirja . . .	6	—	6	50

Lesni trg.

Cena trdemu lesu 10 do 11 K
Cena mehkeemu lesu 8— do 9 K.

Trg za seno slamo, in steljo.

Na trgu je bilo

voz sena	4	—	7	50
„ slame	3	50	7	—
„ stelje	2	40	2	50

Kje se dobro je?

Kjer znajo pravilno pripravljati izborne Pekatete.

Receptno knjigo vsakomur zaštonj pošilja Prva kranjska tovarna testenin v Ilirski Bistrici.

18 43 9 26

Parna opekarna

77 **Josip Lavrenčič v Postojni** 10 3

priporoča razno opeko, kakor zarezani strešnik I. in II. vrste, strojni strešnik (kavler), strojna korita (žlebake), opeko za tlak in zidno opeko najboljše kakovosti, po nizkih cenah in v poljubni množini.

Kri! dosežejo odrasli in otroci, bolni in zdravi. — Polovico stroškov prihranite v
Moč! gospodinjstvu na kavi, sladkorju in mleku, ako pijete **SLADIN**,
Zdravje! to je dr. pl. Trnkóczyja sladni čaj.

En zavoj velja 50 vin. Dobiva se povsod. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po povzetju pod naslovom v glavni zalogi.

Lekarna pl. Trnkóczy
 v Ljubljani zraven rotovža.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 27. avgusta 1910.

Trst: 3, 79, 56, 40, 34.
 Linc: 71, 3, 48, 45, 11.

Dvignjene v sredo, dne 31. avgusta 1910.

Praga: 32, 11, 52, 40, 69.

Posojilnica za ilir. bistriški kraj

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
 v Trnovem

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne
 in od 2. do 4. ure popoldne,

jih obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$

ter pripisuje nevzdržene obresti vsacega konec leta h kapitalu.

Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da ga bi zaračunala vlagateljem.

Za varnost vlog jamči 627 zadržnikov z vsem svojim premoženjem in rezervni zaklad z 49.971 K 81 h.

Posojila daje posojilnica po $5\frac{1}{2}\%$ na osebni kredit in proti vknjižbi.

7 13-9

Popravila in preobleke točno in ceno.

Popravila in preobleke točno in ceno.

Najcenejše solnčnike in dežnike

domačega izdelka priporoča 3 52-25

Josip Vidmar

— v Ljubljani —

Pred Škofijo 19, Stari trg 4,
 Prešernova ulica 4.

ŽLINDRA

Porabite
 ugodno
 priliko!

zajamčena po

najnižji ceni se

Kdor takoj
 kupi, dobi
 še poseben
 popust!

dobi samo pri

Agro-Merkurju

v Ljubljani in v Trstu.

Dobe se tudi vsa druga gnojila.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Del. glavnica K 5.000.000.

Stritarjeve ulice števil. 2. (Lastna hiša.)

Rezervni fond K 450.000.

Podružnica v Spljetu.

Podružnica v Celovcu.

Podružnica v Trstu.

Podružnica v Sarajevu.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 $\frac{1}{2}$ %

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

74 20-4

Vinske sode

nove iz klane in žagane domače in slavonske hrastovine izparjene in ovinjene, porabne takoj za vsako vino prodaja zadruga

Agro-Merkur v Ljubljani.

Kupujte pri narodni tvrčki domači izdelek.

Umetna gnojila

kakor žlindro, kalijevo sol, kajnit, rudninski superfosfat naročite za pomladansko gnojitev **takoj** pri zadrugi

Agro-Merkur v Ljubljani.

Moko

otrobe in druge mlinske izdelke izvrstne kakovosti dobavlja zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Vino

kakor ljutomersko, haloško, bizeljsko, dolensko, metliško, vipavsko, goriško, istrijsko, zanesljivo pristno, izborno kapljico dobavlja od 56 l naprej zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Kose:

iz najboljšega avstrijskega jekla, ki ustreza različnim željam posameznih pokrajin, kaljene in klepane, ponuja 10 48-31

zadruga Agro-Merkur

po najnižjih cenah. — Vsaka kosa ima vtisnjeno ime »Agro Merkur«.

Ustanovljena 1882.

Pošt. hranilnični račun št. 828.406.

Telefon števil. 185.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 18, v Ljubljani

v lastnem združnem domu.

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121-11

upravnega premoženja

K 20,775.510-59

Obračtuje hranilne vloge

po **4¹/₂ %**

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad

kron 20,000.000.

Posojuje na zemljišča po 5¹/₄ % z ¹/₂ % na amortizacijo ali pa po 5¹/₄ % brez amortizacije. Na menice pa po 6 %. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede amortizacije dolga

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

3 52-35